

Člani Slavističnega društva Slovenije o svojem delu in pogledih na stroko

Prispevek prinaša rezultate ankete, ki smo jo izvedli na slavističnem zborovanju oktobra 1997 v Kranju. Z njo smo želeli po eni strani »sondirati« poklicno strukturo in potrebe »delujočih« slavistov, po drugi pa dobiti kakšen namig za (pre)oblikovanje študijskih programov, ki je v sodobnem univerzitetnem življenju kar permanenten proces. Idejo za izvedbo sem dobila ob prebiranju poročila o podobni anketi, ki je izšla v Jeziku in slovstvu pred 35 leti (Breda Cajhen: Analiza ankete o delu in položaju slavistov v Sloveniji. JiS 1962/63, št. 3, 91-96). Tedanja anketa je zajela 200 slavistov, le 5 med njimi jih ni bilo iz učiteljskih vrst. Rezultati te druge pa so taki, kot jih predstavljamo v nadaljevanju.

1. Na anketo je odgovorilo 97 članov SDS (od skupaj 487 udeležencev zborovanja v Kranju). 65 med njimi je osnovnošolskih učiteljev, 31 srednješolskih, ena anketiranka pa je s Filozofske fakultete. Nihče od anketirancev ne dela zunaj šolstva, kar najbrž pomeni, da nasploh večina slavistov dela v pedagoških poklicih, s tem pa tudi, da na slovenistiki Filozofske fakultete pretežno izobražujemo učitelje. Največ anketirancev je namreč prav diplomantov FF (skoraj polovica, 49 %), po ena petina jih je diplomirala na PA v Ljubljani in na PF v Mariboru. Le štirje anketiranci so še brez diplome. Večina anketirancev je diplomirala med 1970 in 1990, kar v okvirih te ankete pomeni, da po šolah pretežno delujejo izkušeni učitelji srednje generacije (načeloma ugodna populacija za kakovost pouka).

2. Prva ugotovitev je, da je kar 87 % učiteljev z delom zadovoljnih. Največ (42 %) jih je zadovoljnih na čustveni osnovi — delo jih veseli. To pomeni, da je motivacija za delo oz. delovna morala med učitelji slovenščine dobra, kar je spet dobro izhodišče za kakovostno delo v razredu.

(Redek) vzrok za nezadovoljstvo je bodisi položaj in vrednotenje učiteljevega poklica bodisi nesistematičen učni sistem (?) in še kaj (časovna stiska, napor, slaba disciplina ...). Le eden se slabo počuti zaradi slabe plače. Nuja po dodatnem izobraževanju učiteljem ni zagrenila veselja do dela, saj se jih je velika večina (91 %) dodatno izobraževala, pretežno neformalno, tj. brez napredovanja po stopenjski izobrazbeni lestvici (77 %).

3. (Neformalno) izobraževanje je tudi posledica primanjkljave v dodiplomskem izobraževanju. Po mnenju pribl. 66 % vprašanih so v tem času pridobili premalo praktične usposobljenosti za svoje delo, zato predlagajo, naj se te vsebine v dodiplomskem izobraževanju okrepijo. Poleg praktičnega usposabljanja (včasih ga imenujejo tudi metodika) anketiranci za dodiplomsko izobraževanje predlagajo okrepiti vsebine svetovne književnosti, »pregledno znanje«, retoriko itd. — a vse to v mnogo manjših odstotkih. Pač pa so učitelji med študijem pridobili dovolj strokovnega znanja; tako jih meni 78 %.

Pohvalne in kritične besede učiteljev o dodiplomskem izobraževanju bi gotovo lahko bile med vodili pri oblikovanju študijskih programov, saj je ena od visokošolskih izobraževalnih nalog tudi fleksibilno odzivanje na potrebe delovnega procesa, v katerem se znajdejo diplomanti.

4. Učitelji osnovnih in srednjih šol najpogosteje berejo revijo JiS (okrog 85 %), nekoliko manj Slovenščino v šoli (63 %). Oboji berejo tudi Slavistično revijo (27 %), osnovnošolski v pribl. 22 %, srednješolski pa v 39 %. Presenetljivo malo jih bere Šolske razglede (5 %). Hiter pogled v tabelo o strokovnih knjigah pa pove, da več raznovrstnih strokovnih priročnikov berejo učitelji osnovnih kot srednjih šol. Srednješolski učitelji največkrat uporabljajo npr. nekaj knjig Toporišiča, Kosa, Klasje in publikacije ZŠ. Priročnikov iz didaktike, spoznavne psihologije itd. kljub mnenju, da jim manjka praktične (pedagoške) usposobljenosti, srednješolski učitelji ne berejo.

5. Večina učiteljev se udeležuje strokovnih srečanj in različnih oblik izobraževanja (okrog 83 %). Med najbolj obiskanimi je prav slavistično zborovanje (53 %), sicer pa osnovnošolski učitelji ponudbo izkoriščajo precej enakomerno, srednješolski pa so se najpogosteje (okrog 55 % te skupine) udeležili seminarja Književnost na maturi.

6. Večina (65 %) ne predlaga še kakšne drugačne oblike izpopolnjevanja (če pa že, so to najpogosteje delavnice in ekskurzije). Večina (81 %) torej meni, da je v stroki mogoče dobiti dovolj uporabnih in potrebnih informacij; najbrž zato večina tudi nima kakšnega dodatnega predloga za delo SDS (največ jih predlaga ekskurzije, srečanja, okrogle mize).

7. Tretjina (34 %) učiteljev je poleg poučevanja še dodatno aktivna (so npr. člani različnih komisij, pisci člankov, priročnikov, učbenikov itd. ...).

Tako je torej stanje med pedagoškim članstvom SDS v letu 1997. Razveseljivo je, da pravzaprav ni ničesar alarmantnega in da je strokovno življenje, zlasti pa pedagoška zavzetost slavistov na zadovoljivi ravni. Čeprav so bila vprašanja v anketi pred 35. leti v marsičem drugačna in rezultati v celoti niso primerljivi, pa vseeno obstaja nekaj temeljnih podobnosti: prav tako kot takrat so člani SDS večinoma ženske (letos sta bila med anketiranci le dva moška). So še vedno v veliki meri naročniki JiS in še vedno menijo, da imajo dovolj strokovnega, a premalo metodičnega znanja. (Več slednjega si, po naših podatkih, želijo tudi sedanji študentje, ki poleg obveznih hospitacij in nastopov prostovoljno obiskujejo tudi dodatne ure priprav na šolsko delo, kakor jim jih prostovoljno organiziramo na katedri za jezikovno in književno didaktiko. Pogrešajo pa tudi pregledno znanje, kakršno potrebujejo pri delu, zlasti iz svetovne književnosti.)

Vseeno pa so člani SDS (učitelji v osnovnih in srednjih šolah) danes na splošno bolj optimistični kot pred 35. leti, ko so družbeno nepriznavanje svojega poklica občutili mnogo bolj boleče in so veliko bolj pogrešali možnosti za nadaljnje izobraževanje.

Sama pa razbiram med vrsticami ankete še nekaj poudarkov:

- pomen ustreznega oblikovanja študijskih programov, ki bodo (poleg drugih ciljev) upoštevali zaposlitveno strukturo diplomantov,
- pomen kontinuirane prisotnosti glasil Slavističnega društva (Slavistične revije, Jezika in slovstva) ter njegove čimvečje strokovne in stanovske dejavnosti,
- pomen nadaljnega kakovostnega načrtovanja in izvajanja različnih oblik permanentnega izobraževanja.

Našteto bi med drugim gotovo pomagalo vzdrževati in dvigovati sedanjo stopnjo motiviranosti slavistov za njihovo odgovorno delo.

Podatki iz vprašalnikov za člane SDS

(obdelale študentke seminarja za književno didaktiko, redakcija Tina Rupnik)

Število anketiranih oseb: 97

- na OŠ: 65
- na SŠ: 31
- na FF: 1

1. Spol: moški — ženski

	OŠ	SŠ	FF	SKUPAJ	%
Ž	63	31	1	95	98 %
M	2	-	-	2	2 %

2. Kje ste diplomirali?

	OŠ	SŠ	FF	SKUPAJ	%
FF Ljubljana	21	26	1	48	49 %
PA Ljubljana	19	-	-	19	20 %
PF Maribor	19	-	-	19	20 %
FER	1	-	-	1	1 %
še brez dipl.	2	2	-	4	4 %
ni podatka	3	3	-	6	6 %

2.1 Kdaj ste diplomirali?

	OŠ	SŠ	FF	SKUPAJ	%
1960-1970	3	-	-	3	3 %
1970-1980	30	8	-	38	39 %
1980-1990	22	12	1	35	36 %
1990-1997	5	6	-	11	11 %
še ni dipl.	2	2	-	4	4 %
ni podatka	3	3	-	6	6 %

3. Kje ste zaposleni?

	OŠ	SŠ	FF	SKUPAJ
	65	31	1	97
	67 %	32 %	1 %	

4. Ste z delom zadovoljni?

	OŠ	SŠ	FF	SKUPAJ	%
DA	57	26	1	84	87 %
NE	3	3	-	6	6 %
DA in NE	4	2	-	6	6 %
ni podatka	1	-	-	1	1 %

5. Zakaj ste z delom zadovoljni?

	OŠ	SŠ	FF	SKUPAJ	%
intelektualno zahtevno	-	-	1	1	1 %
veselje do dela	34	7	-	41	42 %
ustvarjalno	6	4	-	10	10 %
raznoliko delo	4	-	-	4	4 %
uspeh pri delu	3	1	-	4	4 %
ljubezen do materinščine	2	-	-	2	2 %
novi izzivi	2	-	-	2	2 %
dinamično delo in strokovno izobraževanje	1	5	-	6	6 %
ljubezen učencev do SJ	1	3	-	4	4 %
urejen delovni čas	-	1	-	1	1 %
pestrost in učenje ob delu	-	1	-	1	1 %
korektni odnosi v kolektivu	-	1	-	1	1 %
ni utemeljeno	5	6	-	11	11 %

6. Zakaj niste zadovoljni z delom?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
položaj in vrednotenje učiteljevega poklica	1	1	2	2 %
preveč obveznosti doma	1	-	1	1 %
časovna stiska	-	1	1	1 %
premalo učnih pripomočkov	1	-	1	1 %
mešana struktura učencev v razredu	1	-	1	1 %
nesistematičen učni sistem	-	2	2	2 %
ni interesa pri učencih	-	1	1	1 %
slabe plače	1	-	1	1 %
naporno	1	-	1	1 %

7. Ste se morali za svoje sedanje delo dodatno izobraževati?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	58	29	87	91 %
NE	6	1	7	7 %
ni odgovora	1	1	2	2 %
neformalno	50	24	74	77 %
formalno	4	1	5	5 %
oboje	4	4	8	8 %

8. Česa ste med študijem za delo pridobili dovolj?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
znanje	50	25	75	78 %
metodična izhodišča	17	5	22	23 %
praktična usposobljenost	3	2	5	5 %
ljubezen do poučevanja	1	-	1	1 %
ni odgovora	8	1	9	9 %

9. Česa ste pridobili premalo?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
praktična usposobljenost	44	19	63	66 %
metodična izhodišča	30	17	47	49 %
retorika	2	-	2	2 %
sistematika	2	1	3	3 %
multimedija	1	-	1	1 %
računalništvo	1	-	1	1 %
mladinska literatura	1	1	2	2 %
psihologija	1	-	1	1 %
znanje	-	6	6	6 %
svetovna literatura	-	3	3	3 %
ni odgovora	3	-	3	3 %

10. Predlogi za vključitev v program dodiplomskega študija?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
praktična usposobljenost	24	12	36	38 %
metodika	20	3	23	24 %
svetovna književnost	4	7	11	12 %
retorika	3	1	4	4 %
psihologija	2	-	2	2 %
nova spoznanja	2	-	2	2 %
računalništvo	1	-	1	1 %
manjša znanstveno st.	-	2	2	2 %
pregledno znanje	-	4	4	4 %
ni odgovora	19	5	24	25 %

11. Kako sledite razvoju stroke?

a) berem strokovne revije

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	63	28	91	95 %
NE	2	3	5	5 %
Slovenščina v šoli	48	12	60	63 %
JiS	55	27	82	85 %
Književni listi	2	1	3	3 %
SR	14	12	26	27 %
Sodobna pedagogika	2	-	2	2 %
Otrok in družina	3	-	3	3 %
Vzgoja in izobraževanje	3	-	3	3 %
Mentor	1	-	1	1 %
Katarina	2	-	2	2 %
Šolski razgledi	4	1	5	5 %
Otrok in knjiga	1	-	1	1 %
Rast	1	-	1	1 %
Prim. književnost	-	2	2	2 %
Revija 2000	-	1	1	1 %
Sodobnost	-	1	1	1 %
Strokovne razprave	-	1	1	1 %

b) berem strokovne knjige

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	48	24	72	75 %
NE	17	7	24	25 %
Trdina: Besedna umetnost	1	1	2	2 %
Kos:				
- Pregled svetovne knjiž.	2	-	2	2 %
- Pregled slov. slovstva	2	-	2	2 %
- Književnost	2	4	6	6 %
Toporišič:				
- SS	2	3	5	5 %
- ESJ	3	1	4	4 %
SSKJ	12	-	12	13 %
SP	1	-	1	1 %
Slovar tujk	1	-	1	1 %
Žagar:				
- Besedilne vrste	2	-	2	2 %
- Slovnica	-	1	1	1 %
Praktični spisovnik	1	-	1	1 %
Blažič: Kreativno pisanje	5	-	5	5 %

GRADIVO

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
Jezikovni vozli	1	-	1	1%
Kmecl: MLT	7	-	7	7%
- Sporočanje za šolo	6	-	6	6%
- Sporočanje za vsakdanjo rabo	2	-	2	2%
- Kreativno pisanje	1	-	1	1%
- Sporočanje	-	4	4	4%
Teme iz književne didaktike	6	-	6	6%
Saksida: Izhodišča in modeli šol. int. mlad. knj.	1	-	1	1%
Kramar: Didaktika 2	2	-	2	2%
Žagar: Didaktika SJ	4	-	4	4%
Psihologija	1	-	1	1%
Pouk slov. malo drugače	2	-	2	2%
Slov. v OŠ	1	-	1	1%
Učenje z miselnimi vzorci	1	-	1	1%
Učna ura z ...	-	2	2	2%
uvodi v Klasje	-	2	2	2%
priročniki knjiž. za učitelje	-	4	4	4%
Vrečko: Ep in tragedija	-	3	3	3%
učbeniki za SŠ	-	2	2	2%
publikacije ZRSŠ	-	3	3	3%
novitete	-	1	1	1%
Anatomija dramskega dela	-	1	1	1%
Zadavec: Umetnikov »črni piruh«	-	1	1	1%

c) udeležujem se strokovnih srečanj

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	55	25	80	83%
NE	10	6	16	17%
slavistična zborovanja	38	13	51	53%
študijska skupina	13	4	17	18%
Kopitarjevi študijski dnevi	6	2	8	8%
strokovni aktivni	4	3	7	7%
Supra	4	-	4	4%
Komunikacija učitelj — učenec	2	-	2	2%
Primorski slavistični dnevi	1	-	1	1%
seminarji ZZŠ	1	-	1	1%
po katalogu	1	5	6	6%
seminarji za ocenjevalce	-	2	2	2%

č) hodim na seminarje permanentnega izobraževanja

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	50	24	74	77 %
NE	15	7	22	23 %
Kreativno pisanje	9	-	9	9 %
Retorika	6	1	7	7 %
Interpret. um. besedil	5	-	5	5 %
Seminarji Differenta	5	-	5	5 %
Prenova pouka SJ	4	1	5	5 %
Ocenjevanje	4	3	7	7 %
Študijske skupine	4	-	4	4 %
Nivojski pouk	3	-	3	3 %
Komunikacija	3	1	4	4 %
Kopitarjevi dnevi	3	-	3	3 %
Seminarji Supre	3	-	3	3 %
Učno - ciljno načrtovanje	3	-	3	3 %
Besedilne vrste v OŠ	3	-	3	3 %
Gledališka delavnica	2	-	2	2 %
Diferenciacija pri pouku	2	-	2	2 %
Odpravljanje napak v besedilu	2	-	2	2 %
Analiza pesemskih besedil	1	-	1	1 %
Branje v luči prenove	1	-	1	1 %
Kvizi in uganke v šoli	1	-	1	1 %
Delo z naglušnimi	1	-	1	1 %
Računalnik v knjižnici	1	-	1	1 %
Filozofska fakulteta	1	-	1	1 %
Razrednik danes	1	-	1	1 %
Mentorstvo šolsk. glasila	1	-	1	1 %
Uporaba lit. pri pouku SJ	1	-	1	1 %
Humanist. in dramat. v mladinski knjiž.	1	-	1	1 %
Izbrana poglavja za pouk materinščine	1	-	1	1 %
J. Kersnik in njegova doba	1	-	1	1 %
Razvijanje bralnih sposobnosti	1	-	1	1 %
Besediloslovje	-	1	1	1 %
Grška tragedija (Vrečko)	-	1	1	1 %
Knjiž. na maturi	-	17	17	18 %
Seminar za pripravnike	-	1	1	1 %
Novi učni načrt	-	1	1	1 %

d) drugo

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
neizpolnjeno	49	29	78	81 %
izpolnjeno	16	2	18	19 %
študijska skupina	4	1	5	5 %
prenova OŠ	2	-	2	2 %
kulturne prireditve	2	-	2	2 %
Kopitarjevi dnevi	1	-	1	1 %
časopisi	1	-	1	1 %
računalništvo	1	-	1	1 %
spremljanje novitet in razvoj SJ	1	-	1	1 %
branje leposlovja	1	-	1	1 %
gledališče	1	-	1	1 %
TV	1	-	1	1 %
Bralno društvo Dolenjske	1	-	1	1 %
zborovanja slavistov	-	1	1	1 %

Op.: Naslovi seminarjev in knjig so navedeni tako, kot v odgovorih.

12. Ali predlagate za strokovno izpolnjevanje še kakšno drugačno obliko?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
NE	40	22	62	65 %
delavnice	9	2	11	12 %
strokovne ekskurzije	6	1	7	7 %
seminarji	3	3	6	6 %
izmenjava izkušenj	3	2	5	5 %
računalništvo in audio — video opismenjevanje	2	-	2	2 %
več nastopov	1	-	1	1 %
tematska predavanja	1	1	2	2 %

13. Menite, da je v naši stroki (revije, časopisi, seminarji) mogoče dobiti dovolj informacij, ki so potrebne pri vašem delu?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	53	25	78	81 %
NE	6	4	10	10 %
brez odgovora	6	2	8	8 %

14. Ali ste strokovno aktivni tudi zunaj delovnega mesta (član različnih komisij, pisec člankov)?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
DA	21	12	33	34 %
NE	44	19	63	66 %

15. Imate za bodoče delo SDS kakšen konkreten predlog?

	OŠ	SŠ	SKUPAJ	%
NE	44	21	65	68 %
ekskurzije, srečanja, okrogle mize	4	4	8	8 %
večja obveščenost članov	3	-	3	3 %
več praktičnih informacij	3	-	3	3 %
večja povezanost med območnimi SD	3	2	5	5 %
boljša organiziranost seminarjev	3	1	4	4 %
zavzemanje za pravice slavistov	2	3	5	5 %
predstavitve dela SD javnosti	1	-	1	1 %
kvalitetnejša organizacija tekmovanja za Cankarjevo priznanje	2	-	2	2 %

Boža Krakar - Vogel
Filozofska fakulteta v Ljubljani